

Llywodraeth Cymru

Ymgynghoriad – crynodeb o'r ymatebion

Dadansoddiad o'r Ymatebion i'r
Ymgynghoriad – Cyfarwyddiadau
Drafft i'r Comisiwn Democratiaeth
Leol a Ffiniau i Gymru

Dyddiad cyhoeddi: **Mawrth 2016**

Dyddiad cyhoeddi – Mawrth 2016

Dadansoddiad o'r Ymatebion i'r Ymgynghoriad - Cyfarwyddiadau drafft i'r Comisiwn Democratiaeth Leol a Ffiniau i Gymru

Crynodeb o'r Ymatebion

Cynulleidfa

Mae'r ddogfen hon wedi'i hanelu at bawb sydd â diddordeb yn y
Cyfarwyddiadau drafft i'r Comisiwn Democratiaeth Leol a Ffiniau i Gymru.

Trosolwg

Dyma grynodeb o'r ymatebion i'r ymarfer ymgynghori a gyhoeddwyd gan
Llywodraeth Cymru ar y Cyfarwyddiadau drafft i'r Comisiwn Democratiaeth
Leol a Ffiniau i Gymru

Camau i gymeryd

Dim - er gwybodaeth yn unig

Gwybodaeth Bellach

Dylid cyfeirio ymholiadau am y ddogfen hon at:

Cangen Llywodraeth Leol
Adain y Gogledd
Llawr 1af
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

e-bost: LGDT@cymru.gsi.gov.uk

Copïau ychwanegol

Gellir gweld y ddogfen hon ar wefan Llywodraeth Cymru yn
www.wales.gov.uk/consultations

ISBN 978-1-4734-5939-7
Hawlfraint y Goron
WG26125

Cynnwys

1 Cyflwyniad

2 Trosolwg o broses ymgynghori

3 Crynodeb o'r ymatebion

4 Y camau nesaf

5. Atodiad A: Ymatebwyr

1. Cyflwyniad

1.1 Mae'r ymgynghoriad ar gyfarwyddiadau drafft i'r Comisiwn Democratiaeth ac Ffiniau Lleol Cymru mewn perthynas ag adolygiadau etholiadol ardaloedd sirol arfaethedig wedi eu cyhoeddi ar gyfer ymgynghoriad ar 17 Awst, 2015, yn barod ar gyfer cyfarwyddiadau i'w cyhoeddi o dan adrannau 16 a 17 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015. Daeth y cyfnod ymgynghori i ben ar 9 Tachwedd, 2015.

1.2 Cawsom 62 o ymatebion i'r ymgynghoriad i gyd.

1.3 Mae'r ymatebwyr yn cael eu categorio fel a ganlyn: -

Awdurdodau Lleol	11
Cynghorau Cymuned a Thref	15
Aelodau Etholedig (ACau / Cynghorwyr)	11
Cyrff cynrychioliadol/Corff proffesiynol neu Gymdeithasau	8
Aelodau'r cyhoedd	10
Grwpiau gwleidyddol	7

1.4 Mae rhestr o ymatebwyr yn cael ei chynnwys yn adran 6.

1.5 Mae'r ymgynghoriad am sylwadau ar y cwestiynau canlynol: -

Cwestiwn 1: Ydych chi'n meddwl y gymhareb a awgrymir yn darparu ar gyfer llywodraeth leol effeithiol a chyfleus?

Cwestiwn 2: A ydych yn meddwl bod nifer lleiaf o gynghorwyr sydd eu hangen i sicrhau bod y gwaith effeithiol a democrataidd i awdurdod lleol? Os felly, beth ydyw a pham?

Cwestiwn 3: Ydych chi'n meddwl y dylai nifer lleiaf o aelodau etholedig fesul awdurdod lleol cael ei nodi yn y Cyfarwyddiadau Drafft?

Cwestiwn 4: A ydych yn credu y dylai fod terfyn ar nifer mwyaf o aelodau etholedig i bob awdurdod lleol? Os felly, beth yn eich barn chi y dylai fod nifer y uchafswm a pham?

Cwestiwn 5: A ydych yn cytuno y dylai pob ward o fewn ardal awdurdod lleol fod fwy neu lai yr un nifer o etholwyr i bob aelod etholedig?

Cwestiwn 6: Pa effaith y dylai nodweddion penodol yr ardal gael ar angen y nifer o gynghorwyr i gynrychioli'r boblogaeth ?

Cwestiwn 7: A ydych yn cytuno nad oes angen eu defnyddio'n gyffredin enwau Cymraeg ar gyfer wardiau yn gyfatebol yn y Saesneg hefyd ? Os nad ydych yn credu hyn, ydych chi'n meddwl y dylai pob ward cael enw Cymraeg a Saesneg?

1.6 Mae crynodeb o'r ymatebion o dan bob un o'r cwestiynau penodol a ofynnwyd yn yr ymgynghoriad yn cael ei ddarparu isod.

Mae ymatebion unigol ar gael i'w gweld os gofynnir am hynny.

2. Trosolwg o'r broses ymgynghori

O'r 62 o ymatebion i'r ymgynghoriad, 50/50 cwblhawyd tua 50/50 fersiynau llawn o'r holiadur ar-lein a'r ffurflen ymatebion. Bwriad y bennod adroddiad hwn yw rhoi crynodeb o'r holl ymatebion i'r ymgynghoriad, ac felly nid yw'n rhestru manylion pob ymateb a dderbyniwyd.

3. Crynodeb o'r ymatebion

C1. Ydych chi'n meddwl bod y gymhareb a awgrymir yn darparu ar gyfer llywodraeth leol effeithiol a chyfleus?

Sylwadau'n cynnwys:

Mae'r rhan fwyaf o ymatebwyr yn dweud bod y gymhareb o 1 aelod i 4,000 etholwyr yn rhy fawr a bydd hyn yn gwanhau democratiaeth leol gyda llai o Gynghorwyr sy'n cynrychioli wardiau etholiadol llawer mwy. Mae cwpl o ymatebwyr yn poeni nad yw'r gymhareb a awgrymir yn ystyried ardaloedd gwledig fel Ceredigion, Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro. Un ymatebydd yn awgrymu y byddai'r awdurdodau Sir Benfro / Sir Gaerfyrddin / Ceredigion sy'n uno hefo tua 95 o gynghorwyr yn erbyn cyfanswm cyfredol o 176, bydd gostyngiad o bron i 50% a byddai toriad yn y nifer y gynghorwyr ddim yn galluogi i amrywiaeth mewn awdurdodau presennol cael eu gynrychioli'n gywir.

Barn ymatebydd arall yw nad yw'r cynigion hyn yn adlewyrchu natur wledig a bod yn amhriodol i ardal wledig wasgaredig. Mae'r gymhareb yn seiliedig yn unig ar nifer yr etholwyr ac nid yw'n cymryd i ystyriaeth gyfanswm poblogaeth a phoblogaeth tymhorol sy'n codi e.e. o dwristiaeth ac ail gartrefi.

Roedd rhai ymatebwyr yn awgrymu y gallai'r cynigion hyn erydu democratiaeth leol a rôl a swyddogaeth llywodraeth leol yn arwain at fodel or-ganoliaethol o lywodraethu yng Nghymru. Mae'n nhw'n meddwl na ddylai fod unrhyw leihad bellach yn nifer y Cynghorwyr er mwyn diogelu trefniadau democrataidd, gan gydnabod bod llawer o heriau o ran llwyth gwaith Aelodau mewn wardiau aml-aelod.

Un ymatebydd arall yn rhannu barn debyg o ran amrywiaeth a daearyddiaeth o dirweddau yn y rhanbarth.

Barn ymatebydd arall yw bod y gymhareb arfaethedig o un Cynghorydd i bob 4,000 o etholwyr yn gwbl fymrwyl. Mae'n credu y dylai ymagwedd fwy ystyriol at y gymhareb gael ei fabwysiadu, mynd i'r afael â materion fel llwyth gwaith Cynghorwyr, newid yn natur rolau cynghorwyr, a nodweddion, o ran poblogaeth ond hefyd daearyddiaeth yr ardal maent yn eu cynrychioli. Hefyd, maent yn sôn bod y cyfarwyddiadau drafft yn seiliedig ar fap arfaethedig Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd gan y Gweinidog dros Wasanaethau Cyhoeddus ym mis Mehefin 2015 ac gofynnir i wneud sylwadau ar gynigion sy'n seiliedig ar Gynghorau llawer mwy, cynigion sydd heb eu cadarnhau eto.

Ymatebydd arall yn gwneud sylwadau ynglyn llwyth gwaith cynghorwyr yn datgan bod y gymhareb arfaethedig yn torri ar nifer y Cynghorwyr yn ei hanner ac ar yr un pryd cymhwyso safon gyffredinol beth bynnag yw maint neu liw y cyngor lleol. Mae hyn yn golygu nad oes unrhyw lwfans wedi ei wneud o ran y daearyddiaeth neu wahanol lwythi gwaith y gall Cynghorwyr gael mewn gwahanol wardiau. Gall cynghorydd sy'n cynrychioli ardal trefol difreintiedig, er enghraifft, cael mwy o waith nag un yn cynrychioli cymuned fwy cefnog. Rhaid rhoi ystyriaeth hefyd o rôl y cynghorwyr sy'n cynrychioli eu hawdurdod lleol ar gyrrff allanol, mae hyn hefyd yn ychwanegu at lwyth gwaith.

Yn olaf, mae'r ymatebydd yn credu y dylid cymhwyso cymarebau fel sy'n briodol i bob cyngor.

Dywedodd un corff cyhoeddus am y gymhareb arfaethedig a bod y gymhareb gyffredinol o etholwyr i bob cynghorydd wedi'i gyfuno â dyletswydd y Comisiwn Ffiniau i ddarparu ar gyfer llywodraeth leol effeithiol a cydraddoldeb etholiadol fydd yn cyfyngu ar allu y Comisiwn Ffiniau i roi ystyriaeth briodol i'r ffactorau ychwanegol y mae'n rhaid iddo ystyried. Gwaethygir hyn gan natur a lleoliad y cymunedau, daearyddiaeth a demograffeg Cymru.

Teimlodd un gymdeithas broffesiynol fod Awdurdodau Lleol mwy ac yn arbennig Awdurdodau Cynllunio Lleol yn gallu arwain at bryderon ynghylch y gallu i gysylltu â chymunedau lleol. Gwnaethant y sylw bod y canfyddiad o bellenigrwydd yn fater ar hyn o bryd, yn enwedig siroedd mawr gwledig, a byddai'n llawer mwy anodd i fynd i'r afael os bydd yr awdurdodau yn ddaearyddol fwy ac bydd diffyg ymdeimlad o hunaniaeth mewn siroedd traddodiadol. Dylid ystyried y newidiadau a nodir yn y Ddeddf Cynllunio (Cymru) 2015 yn ogystal â gwaith yr Aelodau mewn perthynas â cheisiadau cynllunio, ymgynghoriadau cynllun lleol, yn ogystal â'r rôl cynllunio aelodau'r pwyllgor.

Nid yw un corff cyhoeddus yn credu y gall cymhareb penodol o gynghorwyr i etholwyr gael eu cynnig o flaen llaw diwygiadau ehangach llywodraeth leol ac gallai'r gymhareb arfaethedig a ddylai fod yn 'heb fod yn llai nag 1 cynghorydd i 4,000 o etholwyr' greu cymhlethdod ac mewn (ardaloedd gwledig) wardiau daearyddol mawr. Maent yn mynegi pryder y gall hyn effeithio ar flaenoriaethau eraill Llywodraeth Cymru, yn enwedig uchelgeisiau ar gyfer democratiaeth leol mwy amrywiol.

Yn olaf, amlygodd ymatebydd nad oedd y ddogfen ymgynghori yn sôn am y gymhareb ar gyfer Cynghorwyr Cymuned. Hefyd gallai'r cynigion hyn gael effaith andwyol ar yr unigolion hynny sy'n gweithio a / neu hefo ymrwymïadau eraill a fyddai'n ei chael yn anodd iawn i sefyll etholiad a gallai hyn gael effaith fawr yn yr etholiadau nesaf.

Sylwadau

Mae rhai o'r sylwadau cadarnhaol a ddarperir gan ymatebwyr yn cynnwys:

"Ie - Dylai fod rhwng 4000-5000 o drigolion i bob cynghorydd"

Ymatebwyr eraill, tra'n cytuno â'r cynnig yn gyffredinol, lleisiodd nodyn o rybudd, gan wneud sylwadau megis: -

"Ie - Trwy leihau nifer y cynghorwyr a chynyddu'r gymhareb byddai'n ddoeth i gynyddu cyflog o gynghorwyr i'w wneud yn rôl lawn amser ..."

Lle nad oedd ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig hwn, rhai sylwadau yn cynnwys:

"..Na, Nid ydym yn cytuno. Dylai fod un cynghorydd i bob 2,000 o etholwyr o ystyried y ffaith bod cynghorwyr yn aml gyda chyflogaeth ran-amser ar gyflogau rhan-amser ac ni ellir disgwyl i wasanaethu mwy o etholwyr yn effeithiol ... "

"..Na - Dylai unrhyw ffigur i Gymru gyfan fod yn ganllaw yn unig nid ffigwr rhagnodol gan nad yw'n cymryd i ystyriaeth y gwasgariad daearyddol mewn ardaloedd gwledig a gofynion ychwanegol a allai fodoli mewn, er enghraifft, ardal ddifreintiedig. Mae'r ffigwr hwn yn sylweddol yn uwch nag unrhyw ffigyrau ar gyfartaledd sydd wedi eu crybwyll eisoes mewn adolygiadau ffiniau "

Casgliad

Nid yw'r mwyafrif o ymatebwyr yn cytuno â'r gymhareb 1:4,000, yn bennaf gan nodi y bydd wardiau mwy yn cael effaith niweidiol ar ddemocratiaeth leol, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig lle y byddai wardiau yn fawr iawn. Fodd bynnag, nid oes unrhyw gonsensws amlwg i opsiwn arall addas.

C2. Ydych chi'n meddwl bod nifer lleiaf o gynghorwyr sydd eu hangen i sicrhau bod y gwaith effeithiol a democrataidd i awdurdod lleol? Os felly, beth ydyw a pham ?

Mae'r rhan fwyaf o ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig hwn.

Credai un ymatebydd y dylai'r isafswm fod rhwng 60 i uchafswm o 75.

Mae un grŵp gwleidyddol yn credu bod angen i isafswm o Gynghorwyr a bod y niferoedd ddibynnu ar y ffactorau canlynol, demograffeg yr Awdurdod Lleol, faint o Gynghorau Tref a Chymuned sydd o fewn ei ffiniau, yr hyn y mae Llywodraeth Cymru yn penderfynu y bydd cynghorau sir yn gyfrifol am e.e. a fydd Llywodraeth Cymru yn penderfynu bod rhai ceisiadau cynllunio yn cael eu penderfynu ar lefel y Cyngor Sir.

Mae un grŵp gwleidyddol yn credu y dylai nifer o gynghorwyr fod yn hyblyg ac yn dibynnu ar faint o awdurdodau lleol, yn enwedig meddwl am uno yn y dyfodol.

Roedd un ymatebydd yn meddwl mae angen cael nifer ddigon mawr o aelodau i fod yn gallu ymgymryd â'r rolau a chyfrifoldebau amrywiol sy'n ofynnol fel Cabinet, gwaith craffu, cynllunio a phwyllgorau rheoleiddiol. Gallai'r nifer lleiaf fod yn 45, ond gyda rhywfaint o hyblygrwydd, e.e. + neu - 10%.

Mae un cyngor yn cynnig na ddylai'r Cyfarwyddiadau pennu nifer uchaf neu isaf o aelodau etholedig ond dylai nodi y dylai nifer y Cynghorwyr i awdurdod lleol yn ddim llai na'r nifer a geir drwy gymhareb 1 Cynghorydd i bob 4,000 o etholwyr . Maent yn credu y dylid ei adael i'r Comisiwn Ffiniau i bennu ac i'r Cyngor ymgynghori yna arnynt.

Cyngor arall yn credu y gall nifer gymharol fach o gynghorwyr rhoi baich ychwanegol ar Gynghorwyr, yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â Trosolwg a Chraffu. Mae hyn oherwydd, unwaith mae Pwyllgorau Gwaith neu gadeiryddion pwyllgorau rheoleiddio yn cael eu llenwi, dim ond ychydig o Gynghorwyr sy'n gymwys neu'n cael digon o amser i gyflawni'r rolau hyn. Maen nhw'n meddwl y bydd angen o leiaf 40 o aelodau i'r awdurdodau newydd.

Sylwadau

Mae rhai o'r sylwadau yn cynnwys:

"... Na, ond dylai uchafswm cymarebau etholwyr / cynghorydd i'w hystyried er mwyn sicrhau democratiaeth / cynrychiolaeth digonol ar lefel leol .."

"..le - Derbynnir yr isafswm presennol o 30 yn lleiafswm posibl. Ni all craffu effeithiol ddigwydd os nad oes digon o aelodau i eistedd ar bwyllgorau craffu a dal y Bwrdd Gweithredol i gyfrif. Fodd bynnag, mae Cynghorau hynny sydd ar hyn o bryd yn cael nifer fach o aelodau etholedig yn sicr yn rhy fach i fod yn effeithiol beth bynnag, a fydd yn cael sylw gan ad-drefnu "

Casgliad

Mae'r rhan fwyaf o ymatebwyr yn cytuno bod nifer lleiaf o gynghorwyr eu hangen i sicrhau bod gwaith effeithiol democrataidd o awdurdod lleol, er bod

gwahaniaeth barn ar yr hyn a ddylai fod (mae rhai yn dweud 30, mae eraill yn dweud mwy), a bod hyn yn ddibynnol hefyd ar demograffeg, tlodi, meintiau awdurdod lleol ac uno llywodraeth leol yn y dyfodol.

C3.Ydych chi'n meddwl y dylai nifer lleiaf o aelodau etholedig fesul awdurdod lleol yn cael ei nodi yn y Cyfarwyddiadau Drafft ?

Roedd mwyafrif yr ymatebion yn cytuno â'r cynnig hwn.

Un ymatebydd yn cytuno â'r cynnig hwn ac yn credu bod 75 yn digonol i ddelio â gwaith y cyngor.

Ymatebydd arall yn credu y dylai'r Cyfarwyddiadau Drafft cymryd i ystyriaeth anghenion llywodraethu redeg Cyngor modern. Unwaith eto, dylid ffactorau daearyddol cael eu hystyried gan gynnwys amseroedd teithio i gyflawni busnes y Cyngor.

Un Cyngor Cymuned yn cytuno â'r cynnig y dylid cael lleiafswm o aelodau etholedig fesul awdurdod lleol a bennir yn y Cyfarwyddiadau Drafft.

Nid yw rhai o'r ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig ac yn meddwl mae angen i'r nifer o gynghorwyr ddod yn rhan o adolygiad priodol ar gyfer pob ardal awdurdod.

Sylwadau

Rhai o'r sylwadau cadarnhaol a ddarperir gan ymatebwyr yn cynnwys:

"... Canllawiau clir yn aml mynd ar goll yn arwain i Gynghorau mynd i mewn llanast"

"..Ie, Os bydd y gymhareb Cynghorwyr i etholwyr wedi'i bennu, a maint yr awdurdodau lleol, yn seiliedig ar ystyriaethau daearyddol a demograffig, yn cael ei bennu, yna mae'n dilyn y bydd y nifer o aelodau etholedig yn cael ei benderfynu yn awtomatig"

"... Ie - er mwyn sicrhau bod pob Awdurdod Lleol yn cael nifer priodol o aelodau etholedig i fod yn effeithiol ..."

Ymatebwyr eraill yn anghytuno ac ar yr amod y sylwadau canlynol:

"... Na. Mae hwn yn fater y gall y Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol benderfynu "

"... Na - nid oes yr un ateb i bawb, a dylai pob ardal awdurdod lleol yn cael ei ystyried ar sail ei nodweddion unigol ..."

Casgliad

Roedd mwyafrif yr ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig hwn gan nodi y byddai pennu lleiafswm o gynghorwyr yn y cyfarwyddiadau yn rhoi arweiniad clir i'r Comisiwn.

C4.Ydych chi'n meddwl y dylai fod terfyn ar nifer mwyaf o aelodau etholedig i bob awdurdod lleol? Os felly, beth yn eich barn chi y dylai fod y'r uchafswm a pham ?

Cytunodd y rhan fwyaf o'r ymatebion y dylai fod terfyn ar nifer yr aelodau etholedig i bob awdurdod lleol.

Un ymatebydd o'r farn bod unrhyw cyngor gyda mwy na 85 o aelod yn anodd ei reoli ac yn meddwl byddai cap hefyd yn cyfarfod amcan Llywodraeth Cymru o doriad sylweddol yn nifer y cynghorwyr, er nad toriad mor llym fel y byddai gymhareb arfaethedig yn cyflawni.

Un ymatebydd o'r farn, gan nodi bod fel arall, bydd cynghorau yn mynd yn rhy anhylaw a bydd diffyg cyfraniad ar gyfer llawer o feinciau cefn. Angen i Awdurdodau Lleol fod o faint hylaw.

Ymatebydd arall yn credu angen ei gyfyngu er mwyn cyfarfod i fod yn hylaw ac yn ymarferol a hefyd ar gyfer atebolrwydd y nifer fwyaf. Dylai 80-90 cynghorydd fod yr uchafswm. Ni ddylai maint y Cyngor fod mor fawr fel bod angen mwy.

Un Cyngor yn credu ei fod yn gwneud synnwyr i gael rhyw fath o cap ond dylai adlewyrchu'r ardal leol am gyngor unigol.

Nododd un ymatebydd nad ydynt yn cytuno â'r cynnig ac yn ystyried y dylai nifer yr aelodau etholedig fod yn seiliedig ar y boblogaeth, ac ar gyfer democratiaeth leol effeithiol dylai'r gymhareb fod yn 1: 2000, yn unol â'r 'Polisi Maint y Cyngor' a gynhyrchwyd gan y Comisiwn Ffiniau yn 2013. Dylai fod dull 'gwaelod i fyny' yn seiliedig ar y ddemograffeg y cymunedau.

Cyngor arall hefyd yn anghytuno â'r cynnig hwn ac yn nodi y bydd y niferoedd yn amrywio yn ôl y cymunedau lleol a bydd hyn yn wahanol ar draws Cymru. Dylai pob gael ei farnu yn ôl ei deilyngdod ei hun. Mae gan y Cyngor aneddiadau trefol a gwledig ac mae angen i gael eu barnu yn y goleuni hwn. Gan fod newidiadau poblogaeth leol sy'n rhan naturiol o ddatblygu cymunedol, ac yn cael ei ystyried o fewn Cynlluniau Datblygu Lleol, bydd terfyn yn cyflwyno problemau pellach ar gyfer ardal leol.

Sylwadau

Mae rhai o'r sylwadau cadarnhaol a ddarperir gan ymatebwyr yn cynnwys:

“..le- Yn seiliedig ar gymhareb o etholwyr 1:4,000 byddai hyn yn awgrymu ychydig o dan 110 o gynghorwyr ar gyfer yr hyn a fyddai'n dod

yn "Gwent". Er bod hyn yn fwy na delfrydol, yn ein barn ni, mae'n bosibl i gorff o'r maint hwn weithio. Rydym yn awgrymu uchafswm o 110 o Gynghorwyr. Er y bydd cyfarfod o 110 o bobl yn sialens i gadeirio, rydym yn hyderus y bydd cynghorau yn cael aelodau gyda'r sgiliau i wneud hyn. Mae hyn er gwaethaf y realiti ymarferol a logistaidd o letya 110 o Gynghorwyr ...".

"..le - 80. Mae gormod o yn arwain at drafodaeth ofer ddiddiwedd ..."

"..le - Aelodau o'r Cyngor hwn o'r farn y gallai cyngor o fwy na 75 o aelodau yn rhy afrosgo a dylid cadw y terfyn presennol...."

Nid yw llawer o ymatebwyr yn anghytuno â'r cynnig hwn, mae hwn yn un o'r ychydig o sylwadau:

"...Na - Ni ddylai fod terfyn ar y mwyafswm o aelodau etholedig fesul awdurdod lleol".

Casgliad

Mae consensws cyffredinol y dylai fod terfyn ar nifer y cynghorwyr, ond amrywiaeth o safbwyntiau ar yr hyn a ddylai terfyn fod.

C5. A ydych yn cytuno y dylai pob ward o fewn ardal awdurdod lleol fwy neu lai gael yr un nifer o etholwyr i bob aelod etholedig ?

Cafwyd ymateb cymysg i'r cynnig hwn, tua 50/50.

Un ymatebydd yn cytuno â'r cynnig ac yn dweud bod ar hyn o bryd nid yw rhai wardiau yn gyfartal, felly mae mwy o sylw nag un mwy ward llai.

Nododd un ymatebydd y dylid ceisio cydraddoldeb ar draws wardiau etholiadol fel bod ganddynt fwy neu lai yr un nifer o etholwyr i bob aelod etholedig gan y bydd hyn yn helpu i ledaenu llwyth gwaith cynghorwyr yn fwy cyfartal ar draws ardal yr awdurdod lleol newydd. Fodd bynnag, rhaid bod yn ofalus wrth adolygu ffiniau wardiau etholiadol yn ofalus. Ni ddylai'r fethodoleg ar gyfer y cyfryw yn unig yn cael ei gyfyngu i gymhareb benodol.

Ymatebydd arall yn cytuno y dylai niferoedd fod mor gyfartal ag y bo modd cymeryd i ystyriaeth y boblogaeth ac a yw'r ward yn wledig ac yn ddaearyddol eang.

Nid yw un ymatebydd yn cytuno â'r cynnig, yn ei farn ef wardiau ag amddifadedd uchel a thai cymdeithasol yn cynhyrchu llawer mwy o waith achos nag ward maestrefol a rhaid i hyn gael ei gynnwys yn y cyfrifiad gymhareb fel teithio mewn wardiau gwledig yn unig.

Nid yw un Cyngor Tref ychwaith yn cytuno ac yn nodi na fyddai unrhyw rinwedd arbennig wrth ymdrechu am gydraddoldeb o niferoedd ar gyfer pob ward, er nad y dylai fod gwahaniaethau amlwg sylweddol yn nifer yr etholwyr i

bob ward. Bydd ffactorau i'w hystyried, megis lledaeniad daearyddol, a fydd yn ystyriaethau pwysig os yw cynghorydd yn gallu cynrychioli ei etholaeth yn effeithiol.

Yn olaf, dywedodd un ymatebwr nad ydynt yn cytuno â'r cynnig a datgan y dylai'r diwylliant a demograffeg cael eu hystyried fel blaenoriaeth dros eilrifau.

Sylwadau

Sylwadau cadarnhaol yn cynnwys:

"...le - Am resymau o degwch. Rhaid i wardiau gael eu nodi gan gymeryd i ystyriaeth rhesymau daearyddol sydd eisoes yn bodoli ffiniau e.e. er peidio torri ar draws ardaloedd cyngor cymuned neu ffiniau etholaethau ..."

".....le - Cyngor yn cytuno â'r cynnig y dylai pob ward o fewn ardal awdurdod lleol fwy neu lai yr un nifer o etholwyr i bob aelod etholedig, ond dim ond o fewn y cyfyngiadau daearyddol lleol, a dylent osgoi hollti cymunedau neu ystadau"

**"... le- hyn yn sylfaenol i'r trefniadau newydd yn arwain at ganlyniadau etholiadol teg. Mae'n rhagofyniad ar gyfer llywodraeth leol effeithiol. Mae ein dehongliad o "fras" yw y dylai'r wardiau mwyafrif helaeth fod +/- 25% o'r gymhareb targedu. Bydd rhai achosion lle bydd y gwahaniaeth mewn gymhareb fod yn fwy na hyn, er enghraifft, er mwyn osgoi hollti ardal drefol penodol, neu cynnal ardal wledig amlwg, megis benrhyn, fel un uned. Yn ogystal â wardiau sydd â'r un nifer o etholwyr, byddwn yn dewis wardiau un aelod.
.... "**

Lle nad oedd ymatebwyr yn cytuno â'r cynnig hwn, roedd y sylwadau'n cynnwys:

"... .Os hwn yn cael ei fabwysiadu, bydd ardaloedd gwledig yn cael fawr o gynrychiolaeth gan fod y boblogaeth yn eang ac mae diffyg crynodiad yr etholwyr fel sy mewn dinas ac ardal drefol fawr"

"... Na, natur wledig a dwysedd uchel o boblogaeth yn cael gwahanol effaith ar lwyth gwaith cynghorwyr h.y. ardaloedd gwledig yn aml hefo gwahanol nodweddion gyda pellteroedd mwy dan sylw i ardaloedd trefol poblog uwch sy'n fwy cryno ..."

"...Na - Ni ddylai fod yn yrrwr allweddol am fod natur wahanol cymunedau, dylid cydnabod proffil poblogaeth fel ystyriaethau o flaenoriaeth ..."

Casgliad

Cafwyd barn gymysg ar y cynnig hwn yn tynnu sylw at y cymhlethdodau o ddarparu ar gyfer cynrychiolaeth effeithiol yn ymarferol.

C6. Pa effaith dylai nodweddion penodol ardal ei gael ar nifer y cynghorwyr sydd eu hangen i gynrychioli'r boblogaeth ?

Roedd amrywiaeth o safbwyntiau ar y cwestiwn o pa effaith y dylai nodweddion penodol ardal ei gael ar nifer y cynghorwyr sydd eu hangen i gynrychioli'r boblogaeth.

Mae un sefydliad cyhoeddus yn credu y dylid eu cymryd i ystyriaeth y nodweddion hyn, yn enwedig mewn perthynas ag ardaloedd gwledig.

Amlygodd un ymatebydd nad oedd ardaloedd gwledig heb dwysedd y boblogaeth mewn ardaloedd trefol yn cael yr un problemau yn ymwneud â thlodi, yr angen am dai ond mae gwasanaethau lleol fod ar gael i bawb ac mewn rhai aneddiadau gwledig mae bandiau Treth y Cyngor yn uchel iawn ac maegalgw am wasanaethau fel torri gwair, trafnidiaeth wledig ac ati nid yn flaenoriaethau mewn ardaloedd trefol mawr. Rhaid rhoi ystyriaeth i'r meysydd eang a gwmpesir gan Gynghorwyr mewn cymunedau gwledig a chynrychiolaeth yn seiliedig ar niferoedd etholiadol, yn wahanol i ardaloedd trefol er mwyn cyflawni cynrychiolaeth deg.

Dyweddodd un Cyngor y dylai'r ffactorau canlynol cael eu hystyried wrth adolygu'r trefniadau ward. Mae angen i'r rhain gynnwys; poblogaeth gyffredinol, materion gwledigrwydd, heriau daearyddol, yr iaith Gymraeg, poblogaeth myfyrwyr, ardaloedd o amddifadedd ac ardaloedd lle mae boblogaeth dwys.

Cododd Cyngor arall y problemau sy'n ymwneud â amseroedd teithio hwy i ac o gyfarfodydd ac ar gyfer cyfarfodydd wyneb yn wyneb ag etholwy. Mae wardiau mwy o faint hefyd yn gwneud canfasio ar gyfer etholiadau yn fwy anodd, fel cyfathrebu rheolaidd gyda phreswylwyr trwy gyfrwng cylchlythyrau. Bydd wardiau mwy o faint mewn siroedd mwy yn golygu y bydd nifer o wardiau pen draw yn cael cymysgedd o ardaloedd trefol a gwledig. Mae diffyg cludiant cyhoeddus yn cynyddu'r anymarferoldeb o ganfasio. Maen nhw'n meddwl bod angen cydbwysedd rhwng lleihau nifer o gynghorwyr a sicrhau cynrychiolaeth briodol.

Cyngor Cymuned arall yn awgrymu y ffactorau canlynol, cydlyniant cymunedau neu ystadau, mynediad at gynghorwyr e.e. ystyried pellter teithio, pellter, cysylltedd band eang a'r 20% isaf ym Mynegai Lluosog Amddifadedd Cymru 2014.

Yn olaf, un ymatebydd o'r farn na ddylai nodweddion cael eu hystyried, gwledig neu dref, y gymhareb o etholwyr i aelod sydd o bwys.

Sylwadau

Roedd y sylwadau'n cynnwys y canlynol:

"... Mae trigolion mewn ardaloedd difreintiedig yn debygol o gynhyrchu mwy o waith achos gan eu bod yn gyffredinol yn llai tebygol o fod yn gallu cynrychioli eu hunain mewn rhai achosion. Mae'n debygol y bydd nifer uwch o achosion o broblemau gyda gwasanaethau cymdeithasol a thai, er enghraifft hefyd. Daearyddiaeth wedi cael ei gymryd i ystyriaeth, hwylustod mynediad, ac fel y soniwyd yn flaenorol dim croesi drosodd i ffiniau eraill. Gall hyn effeithio ar y gymhareb mewn rhai rhannau ...".

"Dylai ystyriaeth ei roi i'r cymysgedd o gymunedau Cymraeg eu hiaith a Saesneg, daearyddiaeth ardal (yn enwedig pan fydd yr ardal honno yn wledig) a chynnal hunaniaeth ardal etholiadol"

"... Dylai effaith nodweddion penodol cynyddu nifer y cynghorwyr lle bo'n briodol. Nodweddion i'w hystyried yn cynnwys: lledaeniad daearyddol; amrywiaeth ddiwylliannol; cymunedau Cymraeg a Saesneg; materion cymdeithasol ac economaidd; nodweddion cyflogaeth gwahaniaethol megis twristiaeth, amaethyddiaeth, diwydiannau gweithgynhyrchu, ac ati ...".

Casgliad

Roedd amrywiaeth o wahanol safbwyntiau, ond mae'r rhan fwyaf yn cytuno y dylai ffactorau penodol cael eu cadw mewn cof wrth ystyried nifer y cynghorwyr sydd eu hangen i gynrychioli poblogaeth.

C7. A ydych yn cytuno nad oes angen enwau a ddefnyddir yn gyffredin yn yr iaith Gymraeg ar gyfer wardiau hefyd yn gyfatebol yn Saesneg? Os nad ydych, ydych chi'n meddwl y dylai pob ward cael enw Cymraeg a Saesneg ?

Pob un yn cytuno â'r cynnig hwn.

Cytunwyd yn fras gan fwyafrif cryf o ymatebwyr y dylai'r egwyddor o gadw enw Cymraeg a ddefnyddir yn gyffredin cael eu cadw, gan nad oes unrhyw ofyniad ar gyfer creu enwau cyfatebol Saesneg.

Fodd bynnag, roedd un neu ddau o ymatebwyr yn anghytuno â'r un yn nodi bod gan Gymru hefo Deddf Iaith sy'n cydnabod bod gan Gymru ddwy iaith yr un mor bwysig. Mae hynny'n gweithio'r ddwy ffordd, nid yw'r mwyafrif yn siarad Cymraeg. Gan ddefnyddio enw Cymraeg newydd, lle dim ond ddefnyddir enw Saesneg, bydd yn gallu creu rhwyg.

Sylwadau

Roedd y sylwadau'n cynnwys:

"Dylai enw yn yr iaith Gymraeg yn ddigonol, fodd bynnag, mae'n bwysig bod yna amrywiaeth yn yr enwau er mwyn caniatáu gwahaniaeth hawdd rhwng gwahanol wardiau h.y. ni ddylai ddwy ward gael yr un fath neu'n enwau sy'n swinio'n debyg. Dylai un enw Cymraeg, fodd bynnag, fod yn ddigon, mae'n bwysig bod gofal yn cael ei roi i pa enw gan fod angen digon o amrywiaeth yn yr enwau er mwyn caniatáu gwahaniaeth hawdd rhwng gwahanol wardiau ddylai h.y. ni ddylai ddwy ward cael yr un enw neu enwau sy'n swinio'n debyg ... "

"..le - Rhoi ward sy'n cael ei adnabod gan enw Cymraeg yn gyfatebol yn Saesneg yn gwbl ddiangen ac, mentraf ddweud, byddai yn ymarferiad hollol ddibwynt gan y byddai'r ward bob amser yn cael ei adnabod wrth ei enw traddodiadol. Byddai'r ward 'Mawr' yn Abertawe yn cael ei gyfieithu fel 'Big'. A fyddai unrhyw un sy'n byw ym Mawr well gan ddweud eu bod yn byw yn Big? Gadewch i ni fod yn synhwyrol ar hyn ... "

"... ni ddylai wardiau hefo enwau cymraeg gael enwau wedi'i gyfieithu yn ffug i'r Saesneg ac enwau Saesneg yn yr un modd ar gyfer wardiau a ddefnyddir am nifer o flynyddoedd ni ddylai gael cyfieithiad Cymraeg ..."

Casgliad

Cytunwyd nad oes angen enwau a ddefnyddir yn gyffredin yn yr iaith Gymraeg ar gyfer wardiau yn gyfatebol yn yr Saesneg hefyd.

4. Y camau nesaf

Bydd yr holl faterion a amlinellir yn y crynodeb yn cael ei ystyried cyn y cyfarwyddiadau terfynol cael eu cyhoeddi yn ddiweddarach eleni.

5. Atodiad

Rhestr o ymatebwyr

Peter Black AC - 001

Dienw- 002

Dienw - 003

Cynghorydd Richard Bertin - 004

Democratiaid Rhyddfrydol Rhondda Cynon Taf Cymru - 005

Dienw- 006

Cynghorydd Keith Hayden -007

Matthew Voisey -008

Cynghorydd Paul Mitchell -009

Dienw -010

Plaid Lafur Cyfartha - 011

Dienw - 012

Cyngor Gwledig Llanelli -013

Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol i Gymru -014

Cyngor Tref Dinbych y Pysgod -015

Dienw - 016
Dienw - 017
Dienw - 018
Dienw - 019
Plaid Lafur Nelson - 020
Dienw - 021
Independents@ Swansea - 022
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy - 023
Cymdeithas Cynghorau Lleol Gogledd a Chanolbarth Cymru - 024
Cyngor Bro Morgannwg - 025
Dienw - 026
Cyngor Drenwydd a Chyngor Tref Llanllwchaiarn - 027
Dienw - 028
Cyngor Tref Dinbych - 029
Cyngor Tref Bae Colwyn - 030
Dienw - 031
Dienw - 032
Cyngor Tref Llandudno -033
Dienw- 034
Comisiynydd y Gymraeg - 035
Dienw - 036
Dienw - 037
Dienw - 038
Cyngor Sir Penfro -039
Dienw - 040
Dienw - 041
Dienw - 042
Iago Siôn - 043
Dienw - 044
Dienw -045
Dienw - 046
Dienw - 047
Cyngor Ynys Môn - 048
Cyngor Cymuned Llanfrynach - 049
Un Llais Cymru - 050
Dienw - 051
Marcus Rose - 052
Dienw - 053
Hywel Roberts-054
Dienw -055
Dienw -056
Dienw -057
Dienw -058
Dienw -059
Dienw -060
Dienw - 061
Dienw - 062

34 o ymatebwyr naill ai'n gofyn i aros yn ddiennw neu ni ofynnodd am anhysbysrwydd yn eu hymatebion i'r ymgynghoriad ond wedi rhoi sylwadau ar y materion, ac mae eu sylwadau wedi cael eu cymeryd i ystyriaeth.

